

3 לספטמבר 2025

לכבוד:

אלוף (מיל.) יפתח רון טל, יו"ר הוועדה לבדיקת מעמד תחנת גלי צה"ל

חברי הוועדה

שלום וברכה,

הנדון: נייר עמדה לוועדה

אנו מגישים בזאת נייר עמדה לוועדה שבראשותך. הנייר כולל מיפוי של המורכבות בתחנת גלי צה"ל, והמלצות לפעולה לאור העובדה שחלף פרק זמן קצר מאד מאז כניסתן של המסקנות וההמלצות של הוועדה הקודמת, וועדת זמיר, לתוקף.

נשמח לעמוד לרשותך בכל עניין נוסף שיתבקש.

אלעד מן, עו"ד
רשיון מס' 34720
מנחם בנין, ק"מ
בית גיבורים סמ"ה - קומה 13
טל: 03-5114485 | פקס: 03-5114486

עו"ד אלעד מן
יועמ"ש הצלחה

גילה אלטשולר

ד"ר תהילה שוורץ אלטשולר
עמיתה בכירה
המכון הישראלי לדמוקרטיה

נייר עמדה לוועדת רון-טל בעניין עתיד תחנת גלי צה"ל

ספטמבר 2025

א. מבוא ורקע כללי

גלי צה"ל במתכונתה הנוכחית – יחידה צבאית המשדרת רוב הזמן תכנים אזרחיים – היא תופעה ייחודית בשוק התקשורת הישראלי וגם במדינות דמוקרטיות בעולם.¹ מחד גיסא, היא נתפסת כ"בית של החיילים" ומקושרת באופן אורגני לצבא ולעולם הביטחון, ומאידך גיסא היא פונה אל הציבור הרחב ומתפקדת כמוסד תקשורת ציבורי אזרחי. מורכבות זו מולידה מתח מתמיד בין ערכי הצבא - היררכיה, משמעת ונאמנות - לבין ערכי העיתונות החופשית - עצמאות, ביקורתיות ופולורליזם. המודל ההיברידי של הפיקוח על התחנה - בין הוראות הפיקוד העליון הנמנעות מפיקוח על התכנים בשל הצורך להפריד את הצבא מהעיתונות, לבין חוק תאגיד השידור הציבורי שלא ראה בתחנה חלק אינטגרלי מתהליך הפיקוח על תכני שידור ציבורי בישראל – יצר כשלי פיקוח. מנגד, העובדה שהתחנה מתנהלת כמעט ללא פיקוח תכני תרמה ליכולתה לפעול חופשיה מכבלים בירוקרטיים ומאינטרסים פוליטיים. בזמן שרשות השידור הייתה כפופה למוסדות מנהלים מנופחים ועתירי בירוקרטיה, שחבריהם מונו תוך עירוב פוליטיקאים ובעלי עניין, גלי צה"ל נותרה עצמאית.

מתח זה לא התבטא רק בתחומי הפיקוח והבקרה על התחנה, אלא גם בביקורת על השקעה מתקציב הביטחון בפעילות שאינה צבאית במהותה, ובקונפליקטים מקצועיים, בין הצורך לסקר את הצבא לבין השתייכותה הארגונית של התחנה אליו. בנוסף, היעדר יסודות חוקיים ומוסדיים הופכים את התחנה לתלויה ברצונם הטוב של מפקדיה הצבאיים ושל הדרג הפוליטי. ההיסטוריה של התחנה רצופה ניסיונות סגירה שנבעו משינויים כאלה, לרבות ניסיונות עדכניים מהשנים האחרונות.

לאורך השנים, הוכיחו סקרי דעת קהל והשיח הציבורי כי גלי צה"ל אהודה וחשובה עבור הציבור הישראלי. תוכניות פוליטיקה, אקטואליה ותרבות שלה הפכו ברבות השנים לנכס צאן ברזל, מצעד הלהיטים של גלגל"צ הוא המושמע ביותר בישראל וקובע את סדר היום המוזיקלי, עיתונאיה ומגישיה של התחנה התברגו לצמרת תעשיית התקשורת המקומית. בכל פעם שניסו אנשי ציבור, פוליטיקאים ובכירי הצבא לסגור את התחנה, לא הצליחו לשכנע כי חסרונותיה המבניים עולים על תרומתה לחברה הישראלית. ביטא זאת היטב משה יעלון, שכיהן בעבר כרמטכ"ל: "אם היה צריך להתקיים היום דיון בנושא גלי צה"ל, התחנה לא הייתה קמה, אולם בעידן דמוקרטי ופולורליזם, לא צריך לפגוע בשידור הציבורי".²

¹ אורן סופר, "האנומליה של גלי צה"ל: אזרחים מגנים על תחנה צבאית", **עדכן – האוניברסיטה הפתוחה**, 16 (2011) (להלן: **סופר**); רפי מן וציפי גון-גרוס, **גלי צה"ל – מדברים מהשטח**, עמ' 6 (2002).

² נועם אמיר, "הרמטכ"ל החליט על קיצוץ דרמטי: גלי צה"ל עשוי לעבור לגוף אחר", **מעריב** (10.11.2015) <https://www.maariv.co.il/news/militay/Article-512153>

בנייר העמדה שלנו נפתח בסקירה קצרה של הדיונים ביחס לעתיד התחנה לאורך השנים. בהמשך, נעסוק בדו"ח וועדת זמיר שפורסם והתקבל אך לפני שנה וחצי, בתקופת כהונתה של הממשלה הנוכחית, בהמלצותיו ובבעייתיות של הקמת ועדה נוספת בתוך פרק זמן כה קצר. נמשיך בעסוק בנייתו מערך המורכבויות המלווה את תחנת גלי צה"ל מאז הקמתה. לאחר מכן נציג את הצעותינו ותובנותינו, לטווח הנוכחי ולטווח הארוך.

א. איומי סגירה והפרטה על גלי צה"ל לאורך השנים

לאורך כל שנות קיומה, התמודדה גלי צה"ל עם ניסיונות חוזרים ונשנים לסגור אותה או לנתק אותה מהצבא. בין היתר הוצע לסגור את חטיבת החדשות של התחנה; לסגור את התחנה כולה; להוציא אותה מהצבא ולמזג לתוך שידור הציבורי; להפריט אותה ולהפוך אותה כפופה לרשות השנייה; להכפיף אותה במישרין למשרד הביטחון או פשוט להדק משמעותית את הפיקוח עליה.

הביקורת ניתנת לסיווג לכמה טעמים עיקריים. ראשית, אין זה ראוי שכלי תקשורת במדינה דמוקרטית יופעל על ידי הצבא. שנית, התחנה אינה משרתת את מטרות הצבא אלא גורמת לו נזק כאשר היא מכניסה אותו בעל כורחו אל תוך דיונים ציבוריים בסוגיות פוליטיות רגישות ופוגעת בממלכתיות ובניטרליות שלו, וכאשר חיילי היחידה מקיימים תחקירים רגישים על הצבא ומבקרים את מפקדיו הבכירים, באופן שפוגע בהיררכיה ובמשמעת הארגונית.³ שלישית, אין הצדקה להשקיע כספים מתקציב הביטחון בגוף תקשורת. כאמור לעיל, עם חקיקת חוק גלי צה"ל שמאפשר שידור חסויות ותשדירי שירות, איבד טיעון זה ממשקלו, שכן מרביתו המוחלטת של תקציב התחנה מבוססת על הכנסות מפרסום. מנגד, נטען כי הדבר משבש את פעילות שוק הרדיו המסחרי בכך שהוא נוטל ממנו תקציבי פרסום. רביעית, תהליך המעבר לתכנים אזרחיים המופנים לקהל הרחב, גידול מספר האזרחים עובדי צה"ל והעברת התפקידים המשניים לחיילים, הפכו את התחנה ליצור כלאיים בעייתי מבחינת זהותו.

כבר בשנת 1953, שנתיים לאחר הקמתה, עלתה קריאה לסגור אותה מטעמים תקציביים. בשנת 1977, עם מינויו של עזר ויצמן לשר ביטחון, הוא הכריז בריש גלי כי אין צורך בגלי צה"ל.⁴

בשנת 1984, לאחר מלחמת לבנון הראשונה, נעשה ניסיון לסגור את התחנה. שר הביטחון, יצחק רבין, והרמטכ"ל, משה לוי, הורו על סגירת מחלקת החדשות של התחנה כחלק מקיצוץ תקציבי. עם זאת, הסיבה לכך לא נבעה משיקולים כספיים בלבד, שכן בשנת 1985, בדיון בוועדת החינוך של הכנסת, התבטא לוי באמרו שאין זה מתפקידו של הצבא להפעיל תחנת רדיו משלו וכי אין לטעמו שום היגיון שבתקופה של קיצוצים אדירים בצה"ל תופעל מערכת שאין לה כל

³המלצות הוועדה המייעצת לשר הביטחון לבחינת פעילות תחנת גלי צה"ל (יולי 2023) (להלן: דו"ח ועדת זמיר), עמ' 2-3.

⁴מרכז המחקר והמידע של הכנסת ועדת "גלי צה"ל של רשות השידור, עמ' 10-11 (2011) (להלן: ממ"מ 2011). עמ' 16.

תרומה ביטחונית.⁵ ההוראה הביאה את גלי צה"ל לעתור לבג"ץ. לבסוף הושגה פשרה שהביאה להקמת מחלקת אקטואליה "מרוכבת" במקומה של מחלקת החדשות, ושידורה של מהדורת החדשות של "קול ישראל" במקום.⁶

בשנת 1991, בתקופת כהונתו של אהוד ברק כשר הביטחון, הוא דרש ברק לנתק את גלי צה"ל מהצבא, ולצרף אותה לרשות השידור. בסופו של דבר, הוועדה הפרלמנטרית שדנה בסוגיה החליטה שגל"צ תישאר בצבא וייערכו בה שינויים קלים, בהנחה ש"כל שינוי במתכונת הנוכחית ובמעמד התחנה עלול להעביר מעולם התקשורת מוסד חשוב שאין לו תחליף".⁷

ואולם, הקריאות לסגירת התחנה לא פסקו. בינואר 1997 אמרה שרת התקשורת, לימור לבנת: "אין מקום לתחנת רדיו צבאית במדינת ישראל". שנתיים לאחר מכן הצהיר הרמטכ"ל, שאול מופז, כי יבחן דרך להפרטת גל"צ, שכן לא ראוי שחייל במדים מגיש מיקרופון לפוליטיקאי, אך גם יוזמה זו ירדה מהפרק.⁸

הוועדה לבחינת השידור הציבורי משנת 2000, בראשותו של פרופ' בראשית, המליצה לסגור את גל"צ ולאחד עם "קול ישראל" והטלוויזיה החינוכית והפיכתם לגוף ששמו "הרשות לשידור ציבורי", תוך שמירה על אופיו המיוחד של הערוץ ודאגה לכך שתקציב גל"צ יועבר על-ידי האוצר מתקציב משרד הביטחון.⁹ ב-2001 יזם שר האוצר, סילבן שלום, תוכנית להפרטת התחנה במסגרת חוק ההסדרים ולהמשך פעילותה בפיקוח של הרשות השנייה.¹⁰

בשנת 2011, החליטה הממשלה כי שר הביטחון יקים צוות לגיבוש המלצות בדבר החלת הפיקוח הציבורי על תכניות ותשדירים בגל"צ, וזו הוקמה בראשותו של האלוף במיל' דני יתום. מסקנותיה היו להשאיר את הפיקוח על גל"צ בידי הוועדה הייעודית ברשות השידור, אך לדאוג שוועדה זו תהפוך למשמעותית יותר על ידי אישור הכללים שנקבעו בעבר לסדרי עבודת הוועדה.¹¹

⁵פרוטוקול מס' 30 של ועדת החינוך והתרבות של הכנסת (28.1.1985).

⁶סופר, עמ' 19.

⁷סופר, עמ' 19; ממ"מ 2011, עמ' 16-17.

⁸ממ"מ 2011, עמ' 17.

⁹ועדת השידור הציבורי בראשות פרופ' חיים בראשית (2000).

¹⁰ראו "האוצר עשוי להציע לממשלה היום להפריט את גלי צה"ל", הארץ (16.9.2001) - <https://www.haaretz.co.il/misc/2001-09-16/ty-article/0000017f-df0e-d3ff-a7ff-ffae4f2b0000>

¹¹החלטת ממשלה מס' 3201, תחנת הרדיו "גלי צה"ל" (15.5.2011);

ב-2017, בעקבות בקשת הרמטכ"ל גדי אייזנקוט שהתנגד נחרצות לקיומה של גלי צה"ל באחריות הצבא, הקים שר הביטחון אביגדור ליברמן ועדה שהמליצה על הפיכת גלי צה"ל ליחידת סמך ממשלתית תחת משרד הביטחון.¹² שר הביטחון ליברמן הכריז על נכונותו לקבל את המלצות הוועדה אך עקב לחצים ציבוריים ומערכתיים, הדבר לא בוצע. ב-2021 הוקמה ועדה מייעצת על ידי שר הביטחון דאז, בני גנץ, והרמטכ"ל אביב כוכבי, שהתבקשה לבחון את סגירת התחנה, אך המלצותיה לא מומשו.¹³

ב. הקמת וועדת זמיר והמלצותיה

בשנת 2023 הורה שר הביטחון, יואב גלנט, על הקמת ועדה בראשות מנכ"ל משרד הביטחון דאז והרמטכ"ל הנוכחי, איל זמיר - לבחינת מבנה ומעמד גלי צה"ל ("ועדת זמיר"). הוועדה נתבקשה לבחון את הוצאתה מהצבא, דבר שגם הרמטכ"ל הרצי הלוי הביע בו תמיכה. הוועדה הגיעה למסקנה כי יש להמשיך את פעילותה של התחנה במקומה הארגוני הנוכחי כיחידה צבאית. לסברתה, התחנה לא תצליח להתקיים במתכונת אחרת, ונכח חשיבותה החברתית והציבורית יש לשמר אותה.

יחד עם זאת המליצה הוועדה על מערכת שינויים בפעילות התחנה. ההמלצה המרכזית נעוצה ב"תיעודף והגדלה בהיקף ניכר של מספרן של התכניות העוסקות במערכת הביטחון בכלל, ובצה"ל ובחייליו בפרט"¹⁴. נוסף על כך המליצה הוועדה על הגדלת התכנים בנושאי תרבות ומורשת, קיום סטנדרט של סיקור מאוזן וממלכתי, פתיחת הזדמנויות בפני אוכלוסיות חדשות והימנעות של לובשי המדים מעיסוק בנושאים פוליטיים מובהקים. כן הוצע להקים ועדה ייעודית לצד מפקד התחנה שתפקידה יהיה פיקוחי או ייעוצי¹⁵, ולקבוע תקנון אתיקה ייעודי לגלי צה"ל.¹⁶

בהמשך ולאחר מינוי מפקד התחנה הנוכחי, טל לב רם, החל שלב של יישום והטמעה של המלצות וועדת זמיר. בין השינויים ניתן לזהות הצגה של רצועות חדשות המוקדשות לנושאי צבא ובטחון, הרחבה של משך השידור של התוכניות הצבאיות הקיימות, והגדלה של היקפי שידורי השטח, בכלל וגם מבסיסי צה"ל. במקביל בוצעו שינויים מבניים כגון הקמה מחודשת של המחלקה הצבאית והרחבת הדסק הצבאי במחלקת האקטואליה. הופקו גם מיזמי תוכן המוקדשים לכוחות הבטחון, הכוללים מיזמי זיכרון, הוקרה ותמיכה בפצועים ובמשפחות השכולות.

¹²ראו: נועם אמיר, "הרמטכ"ל החליט על קיצוץ דרמטי: גלי צה"ל עשוי לעבור לגוף אחר", **מעריב** (10.11.2015) <https://www.maariv.co.il/news/military/Article-512153>; נועם אמיר, "ליברמן החליט: גלי צה"ל לא תהיה תחנה צבאית", **מעריב** (24.1.2017) <https://www.maariv.co.il/news/military/Article-572387>

¹³ראו: יואב זיתון, "הרמטכ"ל ממליץ להוציא את גל"צ מהצבא: "לא סוגיה של תקציב, זה לא ערכי", **ynet** (22.6.2020) <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5752495,00.html>

¹⁴ דו"ח ועדת זמיר, לעיל.

¹⁵ דו"ח ועדת זמיר, עמ' 16.

¹⁶ דו"ח ועדת זמיר, עמ' 4, 16.

על אף הבעיות המבניות, תהליך יישום המלצות זמיר הביא להישגים בחיזוק הקשר שבין גלי צה"ל לעולם הביטחון. תחת המפקד הנוכחי, התחנה ביצעה שינוי בהיקף ובאיכות התוכן הצבאי שלה. הרחבת שידורי השטח (כך למשל מספטמבר 2023 התקיימו 123 שידורי חוץ של גלגל"צ, מתוכם 65 מבסיסי צה"ל), הביאה לנוכחות קבועה של התחנה בבסיסי צה"ל השונים. השקת רצועות חדשות כגון "יומן סיכום השבוע", "שגרת חירום" ו"קולות החיילים" יצרה פלטפורמות קבועות להעברת קולותיהם של כוחות הבטחון אל הציבור הרחב. במקביל פיתחה התחנה מיזמי תוכן הנוגעים למשרתים. דוגמאות ניתן למצוא למשל במיזם המוזיקלי "שבעה שירים באוקטובר", ההסכת "סיפורי חיים" והמיזם "הנאהבים והנעימים בחייהם". אלו מדגימים את האפשרויות והיכולות שבידי התחנה לבטא ולהפוך את הקשר עם עולם הביטחון ליצירות תוכן משמעותיות.

שינויים מבניים בוצעו אף הם, למשל הקמתה מחדש של המחלקה הצבאית, הרחבת הדסק הצבאי במחלקת האקטואליה ומינוי כתבת לענייני צבא-חברה.

עם זאת, התחנה עדיין פועלת במסגרת המורכבת של המעמד ההיברידי, עם כלל הקשיים הנלווים. הבעיות המבניות שתוארו לעיל לא נעלמו, והן ממשיכות לייצר מתח ואי-ודאות בכל הנוגע לעתיד, בעיקר בהיבטי ביקורת ציבורית ונראות. נוסף על כך, החשש המתמשך מפני שינויים פוליטיים או צבאיים, המעמידים כל פעם מחדש את התחנה לבדיקה מחודשת של מעמדה, יוצרים חוסר וודאות תפקודית וארגונית. היעדר ביסוס חוקי יציב לעצמאות העיתונאית של התחנה (בניגוד למשל למבנה הקיים בתאגיד השידור הישראלי), מותיר אותה תלויה ברצונם הטוב של בכירים בצבא ובהנהגה הפוליטית.

ג. הקמת הוועדה הנוכחית והקשיים הכרוכים בה

כאמור, אך לפני שנה וחצי קיבל שר הביטחון דאז, יואב גלנט, את מסקנות וועדת זמיר בנוגע לגלי צה"ל. המדובר בוועדה שהוקמה, ומסקנותיה התקבלו, תחת הממשלה הנוכחית ובתקופת הכהונה הנוכחית שלה. יושב ראש הוועדה דאז, מכהן היום כרמטכ"ל. בפני הוועדה הונחו עמדתו של שר התקשורת הנוכחי, יחד עם עמדת גורמי מקצוע מטעם הצבא, מערכת הביטחון, גופי חברה אזרחית ואקדמיה, עיתונאים ואנשי התחנה עצמם.

דו"ח הוועדה מפורט ובהיר, ויש בו המלצות קונקרטיות לטיוב פעילותה של התחנה ומנגנוני הפיקוח הנדרשים עליה. אשר על כן, נדרש נימוק משמעותי לצורך בוועדה נוספת. מהי העילה לשינוי העמדה? מדוע יש לזנוח את המלצות וועדת זמיר? האם התקיים דיון עומק בהמלצות וועדת זמיר בדרג מקבל החלטות?

נבקש להביע דאגה עקרונית מתהליך עבודה פגום שתוצאתו ידועה מראש, בבחינת מטרה שסומנה ודו"ח הוועדה אמור לשמש לה הצדקה. זאת, בשים לב לאמירות של שר הביטחון בכנס פוליטי סגור לאחרונה, להתבטאויות קונקרטיות של חברי וועדה בדבר הצורך לסגור את התחנה, ועוד.

בנוסף, כפי שנכתב בדו"ח וועדת זמיר, שינוי מהותי במעמד התחנה – בין אם סגירתה ובין אם הוצאתה מחוץ לצבא – מהווים שינוי ניכר באופייה, בתמהיל העובדים שלה, מחייבים שינויים אופרטיביים והחלטות לגבי העברת תדרים ושימוש

במותג "גלי צה"ל¹⁷. קציבת זמן פעולת הוועדה הנוכחית לחמישים יום, מתן כמה ימים בודדים להערות הציבור ולהתייחסויות מקצועיות, אינם מצביעים על כוונה לרדת לשורש שאלות היסוד לגבי תפקודה של התחנה או על הבנה של התהליכים שיידרשו כדי לבצע שינויים. כך גם הרכב הוועדה שאיננו כולל נציגים מן הצבא ועיתונאים מן התקשורת המשודרת.

עצם הקמת הוועדה הנוכחית, יוצר חשד מפני ניסיון ליצור טלטלה מיותרת ונוספת בשוק התקשורת בישראל, כחלק ממכלול הפעולות והיזומות הננקטות על ידי ממשלה זו בתחום השידורים בכלל והשידור הציבורי בפרט, שתכליתן לפגוע בעיתונאים מזוהים ולהחליש כלי תקשורת ואת מוסד התקשורת.

בחלק הבא נציג בצורה בהירה את המורכבות רבת הפנים של תחנת גלי צה"ל. אין זה סוד כי מורכבות זו דורשת התייחסות. ואולם, נדגיש, כי גלי צה"ל איננה המוסד היחיד במדינת ישראל שניתן לכנותו "אנומליה דמוקרטית". כאלה הם, למשל, מערך חקיקת החירום של מדינת ישראל; המשטר המשפטי בשטחים ועוד. פעמים, נסיבות היסטוריות יוצרות מערכים כאלה, ואין זה אומר שיש לשנותם בכל מחיר. עם זאת, יש להכיר במורכבות ובצורך ליצור מנגנוני פיקוח ובקרה שיסייעו להתמודד איתה.

ד. גלי צה"ל: מורכבות חוקית, ארגונית ותקציבית

1. מורכבות חוקית

גלי צה"ל היא יחידה צה"לית, המשתייכת לאגף כח אדם (אכ"א) וכפופה לקצין חיל חינוך ראשי. בשנת 1990 עוגן מעמדה בהוראות הפיקוד העליון,¹⁸ במסגרת הוראה מס' 2.0617.¹⁹

בשנות השישים נחקקה הוראה הקובעת שמועצת רשות השידור אחראית לפקח על לוח השידורים של גלי צה"ל מלבד על התכניות הצבאיות ("תכנית ששר הביטחון קבע אותה כתכנית צבאית לעניין סעיף זה, וקביעה כאמור יכול שתהיה לתכנית פלונית או לסוג של תכניות")²⁰, כלומר - לאחראים על השידור הציבורי יהיו סמכויות זהות כלפי התכניות הלא צבאיות בגל"צ לאלו שיש להם ביחס לשאר שידורי השידור הציבורי.²¹

¹⁷ראו למשל עמ' 3, 13-14 לדו"ח ועדת זמיר.

¹⁸ראו ממ"מ 2011- עמ' 3, ה"ש 3: הוראות הפיקוד העליון הן הפקודות הכלליות שמוציא הרמטכ"ל באישור שר הביטחון ובהן מפורטות פקודות הנוגעות לארגון הצבא, למינהל, למשטר ולמשמעת שבו ולהבטחת פעילותו התקינה של הצבא. כאשר יש סתירה בין לבין פקודות המטה הכללי או לפקודות כלליות אחרות, יועדפו הוראות הפיקוד העליון. מתוך: המילון למונחי צה"ל, צה"ל, הוצאת אג"ם – תוה"ד, התשנ"ח, עמ' 127.

¹⁹הוראת הפיקוד העליון מס' 2.0617.

²⁰ס' 48 לחוק רשות השידור, התשכ"ה-1965.

²¹ס' 48(ב) לחוק רשות השידור.

עם הקמת תאגיד השידור הישראלי הועברה סמכות הפיקוח אליו.²² זאת, על אף שהמבנה הקיים יוצר בעיה מפני שהשידור הציבורי נדרש לפקח על גלי צה"ל, המהווה כלי תקשורת המתחרה בו באופן ישיר.²³ הפתרון המקומי החלקי שאומץ הוא שחבר ועדת גלי צה"ל במועצת השידור הציבורי אינו רשאי לכהן בוועדות התוכן האחרות. כך או כך, סעיף 88 לחוק השידור הציבורי הישראלי, תשע"ד-2014 קובע כך:

88. (א) בסעיף זה –

"גלי צה"ל" – שידורי רדיו של צבא הגנה לישראל;

"מפקד גלי צה"ל" – מי ששר הביטחון מינהו למפקד גלי צה"ל או הסמיכו לכך;

"תכנית צבאית" – תכנית ששר הביטחון קבע אותה כתכנית צבאית לעניין סעיף זה, וקביעה כאמור יכול שתהיה לתכנית פלונית או לסוג של תכניות.

(ב) למועצה יהיו, לגבי גלי צה"ל, בכל הנוגע לתכניותיו שאינן תכניות צבאיות, אותן הסמכויות שיש לה לגבי שידורי תאגיד השידור הישראלי, והיא תמלא לגבי תכניות כאמור את אותם התפקידים.

(ג) סדרי הפיקוח על התכניות של גלי צה"ל שאינן תכניות צבאיות ייקבעו במסגרת הכללים שהמועצה מוסמכת לקבעם לפי סעיף 90, ואולם השר לא יאשר את הכללים החלים על גלי צה"ל אלא בהתייעצות עם שר הביטחון.

(ד) מפקד גלי צה"ל יוזמן להשתתף, כבעל דעה מייעצת, בישיבות המועצה, ויפעל בהתאם להחלטות ולהנחיות המועצה לגבי התכניות של גלי צה"ל שאינן תכניות צבאיות.

(ה) מפקד גלי צה"ל רשאי לערור על כל החלטה של המועצה הנוגעת לתכניות של גלי צה"ל שאינן תכניות צבאיות; הערר יוגש באמצעות שר הביטחון הכרעתם המשותפת של השר ושר הביטחון; היה הערר נגד החלטה להפסיק תכנית קבועה של גלי צה"ל או נגד החלטה לשדר תכנית חד-פעמית של גלי צה"ל – רשאי שר הביטחון לעכב את ביצוע החלטה עד להכרעה בערר.

²² ס' 88 לחוק השידור הציבורי הישראלי, התשע"ד-2014.

²³ ראו למשל: דו"ח ועדת זמיר, עמ' 15-16.

כלומר, בהתאם לחוק הקיים התוכניות הצבאיות נתונות לפיקוח צה"ל והתוכניות האזרחיות לפיקוח השידור הציבורי. בפועל, קיים חסר כפול:

- תפקידה של ועדת גלי צה"ל בתאגיד השידור הציבורי מצומצם למעשה לאישור לוח השידורים השנתי בלבד. זאת, הואיל ומעולם לא נקבעו כללים או תקנות המפרטים את סדרי הפיקוח על התחנה, כנדרש בחוק שבו נקבע כי מועצת התאגיד תקבע כללים או תקנות שייצקו תוכן לפעילותה של הוועדה שיאושרו על ידי שר התקשורת בהתייעצות עם שר הביטחון,²⁴ אולם, מעולם לא הסתיים תהליך הגיבוש והאישור של אלו. מועצת תאגיד השידור הישראלי מפעילה ועדה לעניין גלי צה"ל שפעילותה העיקרית היא אישור לוח השידורים העונתי של גלי צה"ל, ולשם כך היא מתכנסת פעמיים עד שלוש בשנה. היא אינה מאשרת את לוח השידורים של גלגל"צ ואינה עוסקת ברשימת השמעות שירים, שכן לדעת אנשי השידור הציבורי עריכה פרטנית של שידורים אינה בתחום סמכותה.²⁵ עובדה זו מקשה את יישומן המלא של סמכויות הוועדה.
- שר הביטחון מעולם לא קבע את רשימת התוכניות הצבאיות כאמור בהגדרה שלעיל²⁶. לכן, תפקידו הפיקוחי של צה"ל מוגבל להיבטים ארגוניים-תקציביים בלבד.

2. מורכבות ארגונית

גלי צה"ל היא יחידה צה"לית, המשתייכת לאגף כח אדם (אכ"א) וכפופה לקצין חינוך ראשי. בשנת 1990 עוגן מעמדה בהוראות הפיקוד העליון, במסגרת הוראה מס' 2.0617. בראש היחידה עומד מפקד תחנת גלי צה"ל, איש תקשורת במקצועו, אשר כפוף ארגונית במישרין לקצין חינוך ראשי. בהוראת הפיקוד העליון המתייחסת לגלי צה"ל עוגנה עצמאותה העיתונאית באופן רשמי. כך נקבע כי מפקד התחנה כפוף לקצין החינוך הראשי, אך בעניינים עיתונאיים-מקצועיים, שבהם הוא עוסק בתפקידו כעורך הראשי של התחנה, הוא לא יהיה נתון למרות מפקדיו ויעמדו לנגד עיניו השיקולים המקצועיים והעיתונאיים בלבד.²⁷ בנוסף, נקבע ביחס לעובדי התחנה כי "רשאי הפועל מטעם התחנה להתבטא בפומבי בנושאים צבאיים, מדיניים או מפלגתיים וכן לקיים מגעים עם עיתונאים ודרג ממלכתי בכיר", על אף ההוראה הצה"לית שאוסרת זאת על חיילים.²⁸

²⁴ס' 88(ג) לחוק השידור הציבורי הישראלי.

²⁵ממ"מ 2012.

²⁶ בהתאם למענה שניתן על ידי משרד הביטחון לבקשת חופש מידע של "הצלחה" בעניין זה, לאחר הגשת עתירה (עת"מ-37798-10-23 הצלחה נ' משרד הביטחון ואח' ומכתבה של הממונה על חופש המידע במשרד הביטחון מיום 26.10.2023)

²⁷ס' 7 להפ"ע 2.0617.

²⁸ס' 17 להפ"ע 2.0617. ראו הוראות פ"מ 8.0105, "פעילות ציבורית של אנשי צבא, התבטאויות פומביות וקשר עם עיתונאים, עם הציבור ועם הדרג הממלכתי הבכיר".

בית המשפט העליון התייחס לחופש העיתונאי שמסור למפקד התחנה. בעניין **אלהרר**, פסק כי למפקד גל"צ יש שיקול דעת רחב בנוגע לשיבוץ מגישים ותוכניות בלוח השידורים. נקבע כי גלי צה"ל, בדומה לתאגיד השידור הישראלי, כפופה לכללי המשפט הציבורי בבחינת סמכויותיה והפעלת שיקול דעתה, ולדוקטרינת ההגינות – לפיה מחובתה לדאוג לאיזון בהצגת הדעות השונות בציבור הישראלי. עם זאת, לא נקבעו מגבלות מהותיות החורגות מכך הנובעות מעצם היותה של התחנה חלק מהממסד הצבאי.²⁹

הסמכות למינוי מפקד גל"צ קבועה בסעיף 88(א) לחוק תאגיד השידור, לפיו מפקד התחנה הוא "מי ששר הביטחון מינה למפקד גלי צה"ל או הסמיכו לכך". מעבר לכך, לא מסדיר החוק את דרך בחירתו. בשנת 2000 שלח היועץ המשפטי לממשלה, דאז אליקים רובינשטיין, מכתב לשר הביטחון בו נכתב כי כבר בשנת 1997 הציע הוא לשר הביטחון לקבוע ועדה מקצועית שתחווה דעתה על כשירותם של מועמדים.³⁰ ואכן, משנת 2000 מקוים הליך במסגרתו מכונסת ועדת איתור מקצועית שקובעת תנאי סף לתפקיד, מאתרת מועמדים תוך פרסום מודעות לציבור, מראיינת וממליצה לשר הביטחון על מועמד או מספר מועמדים מתאימים. לאורך השנים ועדות אלו אוישו על ידי נציגי הצבא בהם ראש אכ"א, אנשי תקשורת, חינוך ומשפטנים בכירים. מינוי מפקד התחנה אינו טעון אישור הממשלה.

בשנת 2021 סיים את תפקידו מפקד התחנה, שמעון אלקבץ, ושר הביטחון בני גנץ מינה את גלית אלטשטיין לממלאת מקום, במקביל לכך שהורה על בחינת סגירת התחנה או פתרונות אחרים להפעלתה.³¹ עם סיום כהונתה הזמנית, מונה מפקד תחנה זמני נוסף, דני זקן, במילוי מקום, מינוי שנמוק באופן דומה וברקע חילופי השרים במשרד.³² ועדת איתור שהוקמה עוד קודם לכן בתקופת השר גנץ והמליצה על מועמד לא הביאה למינויו, נוכח טענה מצד היועץ המשפטי לממשלה למניעה משפטית למנות מפקד קבע בתקופת בחירות.³³ לבסוף, מונה כמפקד קבע, טל לב רם, לאחר שנתיים

²⁹ בג"ץ 8707/08 **אלהרר נ' מפקד גלי צה"ל** (פורסם באר"ש, 30.6.2010).

³⁰ ראו: **דו"ח ועדת זמיר**, לעיל ה"ש ** , עמ' 17.

³¹ ענת ביין-לובוביץ' "עתירה לבג"ץ נגד הארכת מינוי גלית אלטשטיין למנהלת הזמנית של גל"צ", **גלובס** (3.5.2022) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001411076>

³² נבו טרבלסי, "הכתב המדיני של גלובס דני זקן מונה לממלא מקום מפקד גלי צה"ל", **גלובס** (27.2.2023) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001439690>

³³ גלעד מורג, "בהרב-מיארה: מינוי מפקד לגלי צה"ל יחכה לממשלה הבאה", **ynet** (18.8.2022) <https://www.ynet.co.il/news/article/sjhfv130c>

וחצי ללא מפקד תחנה קבוע,³⁴ ובעקבות עתירה לבג"ץ.³⁵ תקופה זו המחישה את החשיבות שבקביעת נוהל סדור וקריטריונים קבועים למינוי מפקד התחנה, אשר כיום חסרים.³⁶

בית המשפט העליון קבע בעניין פאר כי למפקד התחנה שיקול דעת רחב בכל הנוגע למינוי בכירים בתחנה, במיוחד כאשר מדובר בלובשי מדים. הסמכות למנות נושאי תפקידים צבאיים בשירות סדיר או קבע מסורה באופן מוחלט לגורמים הצבאיים הרלוונטיים. הצבא הוא גוף היררכי פיקודית והגורם המוסמך לא יכול להיות כפוף לשיקולים של גורמים חיצוניים לו, ובכך הוא נבדל מכל מסגרת ארגונית אחרת בשירות המדינה. גלי צה"ל, הגם שהיא יחידת מטה שמעורבים בה גורמים אזרחיים, היא עדיין יחידה צבאית, ובעלי התפקידים נושאי הדרגות הצבאיות כפופים להיררכיה הצה"לית כמו כל חייל אחר.³⁷

המעמד ההיברידי מוליד גם קשיים בניהול כוח האדם. על פי מידע שמסרה התחנה, היא מעסיקה חיילים בשירות חובה, בשירות קבע ובמילואים לצד אזרחים עובדי צה"ל ויועצים. שילוב זה, על אף יתרונותיו הרבים, מוליד מורכבויות בהגדרת זכויות, חובות ואחריות. בפרט, הוא מקשה על יצירת תרבות ארגונית אחידה ועל ביסוס נורמות מקצועיות ברורות. המעמד הייחודי של התחנה מוביל לצורך מתמיד להתמודד עם רגישויות הנובעות מסיקור הצבא כחלק מן הצבא עצמו. המדובר בחיכוכים בין גל"צ לדובר צה"ל; בתווך הארגוני המורכב שבין הכפיפות לאגף כוח אדם בצה"ל והזרועות הרלוונטיות במשרד הביטחון לבין התחנה; הצורך להיאבק על זכות גישה למידע ביטחוני. חיכוכים אלה מתעצמים בעתות משבר, מלחמות ופעולות צבאיות. עם זאת, ככל הידוע לעת הזו, יחסי התחנה עם גורמי צה"ל הפועלים מולה ואמונים על מתן הפתרונות הארגוניים לפעולתה, הוא טוב ונטול מתחים משמעותיים.

3. מורכבות תקציבית

משאביה של תחנת גלי צה"ל מתבססים על שני מקורות מימון: תקציב משרד הביטחון והכנסות מחסויות ומתשדירי שירות. תקציב הביטחון ביסודו אינו שקוף לציבור, ובהתאם גם התקציב המיועד לגל"צ לא מתפרסם בספר התקציב או באופן פומבי אחר. ההצדקות שעומדות לחסות את פירוט תקציב הביטחון, שיסודן בביטחון המדינה, בוודאי אינן עומדות ביחס להשקעה הכלכלית בכלי תקשורת כמו גלי צה"ל. חוסר שקיפות זה מקשה על ביקורת ציבורית ופרלמנטרית ומונע דיון מושכל בהצדקת ההשקעה.

במסגרת דיוני ועדת זמיר שבחנה את מבנה ומעמד גלי צה"ל עלה כי תקציבה הכללי של התחנה לשנת 2020 היה בערך 40 מיליון ש"ח בשנה, כאשר מתוכו התקבלו ממערכת הביטחון 7.5 מיליון ש"ח, לא כולל ההוצאות השוטפות על כח

³⁴עידו דוד כהן, "טל לב-רם מונה למפקד גלי צה"ל", **הארץ** (31.1.2024) - <https://www.haaretz.co.il/gallery/media/2024-01-31/ty-article/.premium/0000018d-5e87-d0af-a3af-7eafc09f0000>

³⁵בג"ץ 2975/22 "הצלחה" – לקידום חברה הוגנת נ' שר הביטחון (פורסם באר"ש, 18.2.2024).

³⁶ראו דברי הוועדה בדו"ח ועדת זמיר, לעיל ה"ש **, 20-18.

³⁷בג"ץ 676/82 ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל נ' ראש המטה הכללי, פ"ד (4) 105 (1983).

האדם שבשירות סדיר והיתרה - 36 מיליון ש"ח הגיעה מחסויות ותשדירי שירות. מנתונים שמסר מפקד גל"צ לועדת הכלכלה של הכנסת במאי 2010, עלה כי תקציב התחנה היה 40 מיליון ש"ח בשנה.³⁸

תקציבה הכולל של התחנה עתיד לעמוד השנה על כ-51-50 מיליון ש"ח. מבחינת סדרי הגודל של כח האדם בתחנה, עומד נכון לחודש אוגוסט סד"כ החובה על כ-215 חיילי חובה ובנוסף 5 חיילי קבע, 4 יועצים וכ-85 אזרחים עובדי צה"ל (כ-20 מתוכם במחלקה הטכנית).

נוסף על התקציב שמתקבל ממשד הביטחון כאמור, מתבססת התחנה על הכנסות מחסויות, והכנסות מתשדירי שירות – תשדירים מטעם גוף ציבורי או ביטחוני לפרסום שירות למען הציבור או למבצעים והטבות לאנשי כוחות הביטחון.³⁹ בשנת 2005 נחקק חוק שמעגן את סמכותה של גל"צ לקיים תשדירים אלו, שמתייחס להיקף זמן שידורם המותר ולשילובם בפלטפורמות השונות של התחנה (ברדיו ובדיגיטל).⁴⁰ עוד נקבע בחוק כי שר הביטחון ושר התקשורת ימנו ועדה שתפקידה לפקח על התשדירים לפי חוק זה. הוועדה תמנה שלושה עד חמישה חברים מקרב חברי מועצת תאגיד השידור, ובלבד שלא יהיו חברים בוועדת המשנה שעוסקת בשידורי הרדיו של התאגיד במטרה למנוע ניגוד עניינים.⁴¹ שר הביטחון נדרש לדווח לוועדת הכלכלה של הכנסת פעם בשנה על ההכנסות שהתקבלו משידור שידורי חסות ותשדירי שירות,⁴² אך למיטב ידיעתנו דיונים כאלה אינם מתקיימים בפועל.

בשנת 2013 נקבעו גם תקנות לחוק שמפרטות כיצד יתבצע תהליך אישור התשדירים, פסילתם או ביצוע שינויים בהם, ונהלי התקשורת ועבודה מול נותני החסות.⁴³ התקנות מפרטות גם את רשימת ההגבלות המהותיות על שידור תשדירים שעל בסיסן יפסול מפקד גל"צ תשדיר לאחר שנועץ בפרקליט הצבאי.⁴⁴ כך למשל אסור לשר תשדירים הנוגדים את חוקי וערכי המדינה והצבא; תשדירים פוליטיים או שנויים במחלוקת בציבור; כאלו הפוגעים ברגשות דת, מיעוטים או על בסיס מין או נטייה מינית, או כל דבר אחר שלדעת מפקד גל"צ, לאחר שנועץ בפרקליט הצבאי, הוא לא נאות או שאינו ראוי לשידור בגלי צה"ל כתחנה צבאית-ציבורית.

³⁸פרוטוקול מס' 225 של ועדת הכלכלה של הכנסת (10.5.2010).

³⁹ס' 1 לחוק גלי צה"ל – שידורי רדיו של צבא הגנה לישראל (שידורי חסות ותשדירי שירות), התשס"ה-2005 (להלן: **חוק גלי צה"ל**).

⁴⁰חוק גלי צה"ל.

⁴¹ס' 5 לחוק גלי צה"ל.

⁴²ס' 6 לחוק גלי צה"ל.

⁴³תקנות גלי צה"ל – שידורי רדיו של צבא הגנה לישראל (שידורי חסות ותשדירי שירות) (תנאים לשידור תשדירים), התשע"ג-2013 (להלן: **תקנות גלי צה"ל**).

⁴⁴ס' 5 לתקנות גלי צה"ל.

מקור מימון נוסף ממנו נהנית תחנת גלגל"צ הוא תקציב שמושקע בה מטעם משרד התחבורה – הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים.⁴⁵ גלגל"צ משדרת דיווחי תנועה בפריסה ארצית ומקיימת שיתוף פעולה מאסיבי עם הרשות, במסגרתו משדרת תשדירי שירות להתמודדות עם נזקי תאונות הדרכים.

ככל הידוע לנו, בהתאם לנתונים העדכניים הנוגעים להיקף התקציב שמקורו בחסויות ותשדירי שירות עמד תקציב זה בשנת 2021 על כ 36.5 מיליון ₪, ב 2022 על כ 42 מיליון ₪, ב 2023 על כ 39.5 מיליון ₪ וב 2024 על כ 43 מיליון ₪. הצפי לשנת 2025 עומד על כ 44.5 מיליון ₪.

ה. המלצות

בהינתן היריעה שנפרסה לעיל, נציע שני סוגי המלצות. ראשית, המלצות הנוגעות למסגרת תהליך קבלת ההחלטות בנוגע לתחנה. שנית, המלצות לטווח קצר שעיקרן חידוד המלצות וועדת זמיר וחידוד הפיקוח על יישומן. בנספח לחוות דעתנו נכלול גם המלצות לטווח הארוך, של מיקום מחודש של התחנה בטווח הארוך, כלומר במועד אסדרה מחודשת של כלל שוק הרדיו.

1. הליך קבלת ההחלטות בנוגע לעתיד תחנת גלי צה"ל

כפי שטענו גם בפני וועדת זמיר בשעתו, לא ראוי, לעמדתנו, לעסוק במעמדה של תחנת גלי צה"ל ללא עיסוק רחב יותר בשוק הרדיו בישראל. שוק זה כולל תחנות רדיו ארציות ציבוריות הנמצאות באחריות תאגיד השידור הציבורי, ותחנות רדיו אזוריות מסחריות. כדי לקבל החלטות מבוססות נתונים בנוגע למקומה של התחנה בשוק הרדיו, נדרש לבחון את המגמות בהאזנה ובפרסום בשוק זה לגווניו, ואת המגמות הטכנולוגיות והשפעתן הן על יצירת תכנים והן על צריכתם. על אף הצהרות שר התקשורת בשנתיים האחרונות, עד כה לא הונחה לעיון הציבור טיוטת אסדרה לשוק הרדיו בישראל, למעט הצעות חוק פרטיות שתכליתן היתה לנצל את המלחמה ומצב חירום כזה או אחר כדי לאפשר לבעלי תחנות הרדיו האזורי להפוך לבעלי רישיונות ארציים ללא מכרז, בניגוד לכל היגיון או מנהל תקין.

לא ניתן לטעון באופן רציני כי סגירת תחנת גלי צה"ל תסייע לשחקנים אחרים בשוק, כי היא תגביר או תוריד את איכות השידורים, או כי בעקבותיה יתחזקו מקטעים אחרים בשוק – ללא אסדרה של כלל שוק הרדיו בישראל. אין זה מתקבל על הדעת שהעבודה במשרד התקשורת על הצעות לאסדרת שוק הרדיו מתנהלות בעצלתיים, בעוד שאצה פתאום הדרך להתמקד דווקא בתחנת גלי צה"ל ולסגור רק אותה.

עוד נעיר כי בשנת 2020 ניתנה חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה דאז, שגרסה כי לצורך סגירת תחנת גלי צה"ל תידרש חקיקה ראשית, ולכל הפחות החלטת ממשלה.⁴⁶ לעמדתנו, חובה לבצע כל שינוי מהותי במעמד התחנה רק

45

⁴⁶ענת ביין-לובוביץ' "היועמ"ש: נדרשת חקיקה ראשית או החלטת ממשלה כדי לסגור את גלי צה"ל", גלובס (4.1.2022) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001397395>

בחקיקה ראשית של הכנסת. זאת, בראש ובראשונה בשל הפגיעה בזכויות יסוד ובראשן הזכות לחופש ביטוי ולחופש עיסוק. שנית, בשל הצורך לבטל את הוראות החוק השונות המסדירות את פעילות ומעמד התחנה, למשל הסעיפים הרלבנטיים בחוק התאגיד והחקיקה המסדירה את מכירת החסויות בגלי צה"ל. שלישית, הואיל ומדובר בתחנת רדיו ארצית, סגירתה משפיעה על חיי האזרחים והחברה כמכלול, והדבר משקף צורך בהסדר ראשוני ומחייב מעורבות של הרשות המחוקקת.

2. המלצות לטווח קצר: חידוד המלצות וועדת זמיר וחיזוק הפיקוח על התחנה

כאמור לעיל, הדו"ח המקיף של וועדת זמיר הציע שורה של המלצות שתכליתן לחזק ולמלא את חללי הפיקוח על התחנה. כפי שכתבנו, טרם חלפה תקופה מספקת של זמן המאפשרת לבדוק את הישימות וההשפעה של שינויים אלה. לכן, כדי לעמוד בחובות התקינות השלטונית, וממילא עד לאסדרה מחודשת של שוק הרדיו כולו, **אנו סבורים שיש להעמיק את יישום המלצות וועדת זמיר ואף לחזק אותן בהמלצות נוספות כמפורט להלן:**

2א. גורמי פיקוח:

- יש לפעול להקמת דירקטוריון מפקח על התחנה, שיורכב משילוב של אנשי צבא, אנשי תקשורת, מומחי תקשורת ונציגי ציבור, כפי שקיים בתאגיד השידור הציבורי. יודגש: הדירקטוריון לא יפעל כעורך ראשי של התחנה, אבל יוכל לקבוע מדיניות בסוגיות שונות ויחייב את מנהל התחנה.
- יש לפעול להקמת וועדת אתיקה חיצונית שתפעל על פי קוד אתי שייקבע, ותעסוק בקבלת תלונות מן הציבור ומארגוני חברה אזרחית. לחילופין ניתן להציע הקמת מוסד נציב תלונות הציבור, כפי שקיים בתאגיד השידור וברשות השניה לטלוויזיה ורדיו. וועדה זו או הנציב יוכלו לסייע למנהל התחנה להתמודד עם סוגיות אתיות ותפקודיות-עיתונאיות ולדווח לדירקטוריון.
- יש לממש באופן מיידי את תת הוועדה בתאגיד השידור הציבורי המיועדת לפיקוח על השידורים האזרחיים של גלי צה"ל, ולחייב אותה בתוך מסגרת זמן שתוגדר לטפל בכל הנושאים הדורשים טיפול מיידי – מלוח השידורים ועד מינויים.
- יש לממש באופן מיידי את הפיקוח על מכירת החסויות בגלי צה"ל, הן בהיבט של מעקב אחר הכנסות והן בהיבט התוכני. פיקוח זה יוכל להתבצע על ידי הדירקטוריון.
- יש לקבוע קריטריונים ברורים למינוי מפקד תחנת גלי צה"ל.

2ב. הצעות תפקודיות:

- יש לקבוע בנהלים את הפרקטיקה שהתגבשה בשנים האחרונות לגבי כך שכתבים פוליטיים ומדיניים לא יהיו חייילים בחובה. יש לפעול לצמצום עוד תקנים של חייילים בחובה לטובת עיתונאים אזרחיים בתוכניות אקטואליה, על אף שהדבר ידרוש תקנים נוספים.
- יש לקבוע בנהלים חובות גיוון בכוח האדם של התחנה, על אף ההתקדמות היפה בשנים האחרונות.
- יש לקבוע מדיניות מעקב אחר גיוון בשידורים, כפי שהוצע בשעתו לגבי תאגיד השידור הציבורי. גיוון זה איננו רק פוליטי, אלא גם חברתי, כלכלי ותוכני, אבל ניתן למדוד אותו בשיטות ובכלים מתקדמים מעבר לשם התוכנית או למיקום הגיאוגרפי שלה (למשל, ניתוח סנטימנט).

- יש לקצוב קדנציות מאחורי מיקרופונים, בדומה לקציבת קדנציות בתפקידים בכירים אחרים בשירות הציבורי⁴⁷. לחלופין ניתן לקבוע החלפה של אחוז מסויים מן היושבים מאחרי המיקרופונים אחת לכמה שנים שייקבעו.

⁴⁷ ראו בעניין זה תהילה שורץ אלטשולר, קציבת קדנציות - גם מאחורי המיקרופונים, גלובס, 22.1.2020, <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001315667>

נספח: המלצות לטווח ארוך - העברת התחנה לשידור במדיה דיגיטלית בלבד או העברת התחנה לאחריות תאגיד

השידור הציבורי

ניתן לחשוב על שתי אפשרויות באשר לעתידה של תחנת גלי צה"ל, בכפוף לכל שנכתב לעיל. אף אחת מן האפשרויות האלה לא לשמר את דמות התחנה כמות שהיא היום, אך תוכל לממש חלקים מתוך תפקידיה הציבוריים וכן חלקים מן הדי.אן.אי הארגוני והתקשורת שלה.

אנו חוזרים ומדגישים כי כל שינוי לכיוון זה חייב להיעשות יחד עם תכנון מחודש של שוק הרדיו כולו, ולא כאקט יחיד העוסק רק בתחנה, ולכן לתפיסתנו לא נכון שהוועדה תעסוק בו במנותק מהדיון הכולל באסדרת שידורי רדיו.

א. העברת שידורי התחנה במדיה דיגיטלית בלבד

הצעה אפשרית היא להשאיר את תחנת גלי צה"ל במתכונתה הנוכחית, תחת אחריות הצבא ובצורת ניהול כוח האדם הנוכחית, אבל במרחב המקוון בלבד. הצעה זו תאפשר לתחנה לשמור בצורה מקסימלית על ההרכב הארגוני והתקציבי שלה, וגם על אופיה התקשורתית-תוכני.

להצעה זו כמה הגיונות. ראשית, חלק ניכר משוק התקשורת בישראל איננו מועבר באמצעות תדרים אלא באמצעות התווך הדיגיטלי. לפי סקרי TGI האחרונים, כ-60% מן ההאזנה לרדיו בכלל ולגלי צה"ל בפרט נעשה בזמן נהיגה ונסיעה ברכב. אלא, שאם בעבר לא ניתן היה לקלוט שידורים רציפים אלא באמצעות תדרים, כיום המצב הפוך. גם צריכת מוסיקה בישראל איננה נעשית עוד רק באמצעות הרדיו אלא באמצעות פלטפורמות דיגיטליות ובראשן יוטיוב וספוטיפיי. שוק הפודקאסטים בישראל בצמיחה מרשימה וגם הוא מבוסס על צריכה דיגיטלית.

שנית, העברת שידורי התחנה באמצעות תווך דיגיטלי ישחררו את הטיעון הנוגע לתדרים, ויאפשרו לגלי צה"ל להתחרות על תקציבי חסויות במדיום הדיגיטלי ולא רק בשוק הרדיו, אם תועבר חקיקה מתאימה. הם יאפשרו לתחנה להציע לקהל היעד המקורי שלה – הקהל הצעיר, תכנים בפלטפורמות שבהן הוא צורך תוכן; הם יאפשרו לתחנה להוביל בפורמטים חדשים של הצגת תוכן ולא רק ברדיו מסורתי. שלישית, הקשר עם הצבא – שהוא קשר ייחודי – יוכל להישמר ואילו הצימוד בין צרכי הצבא לבין התחנה יועצם.

העובדה שהתחנה מלכתחילה מתמחה במדיום משודר, והנכסים התרבותיים החזקים שלה ובכללם תוכניות, מגישים וגלגל"צ – מלמדים שניתן יהיה בקלות יחסית לבצע את המעבר. עם זאת, במתכונת זו עדיין ישארו המתחים המובנים הנוגעים לשידורי האקטואליה ולעבודה העיתונאית.

ב. העברת תחנת גלי צה"ל לאחריות תאגיד השידור הציבורי

בהתאם להצעה זו ישמרו הנכסים התרבותיים-חברתיים של גלי צה"ל, אבל במסגרת תאגיד השידור הציבורי. זאת, תוך שמירת מסגרת המימון של התחנה בתמהיל הקיים של כ-45 מיליון ₪ בשנה, מתקציבי פרסום וחסויות והיתרה מתקציב תאגיד השידור וייתכן גם ממשאבי השירות הלאומי-אזרחי. כך, אנו מציעים להקים חטיבה ייעודית לשידורי צבא וביטחון שתכלול את גלי צה"ל וגלגל"צ, שתפעיל "רשת צבא וביטחון" כערוץ רדיו ייעודי בדומה לרשתות אחרות המופעלות על ידי התאגיד (למשל "רשת מורשת"). התחנה תמשיך לשדר על גבי אותם התדרים (ואפילו יתאפשר ייעול וצמצום בשל יתרונות טכנולוגיים ותקציביים של התאגיד), עם אותם המגישים והתכניות. השם "גלי צה"ל" יישמר, (או ככל שיבקשו

לשנותו, תוך שמירת המותג, אפשר יהיה רק להסיר את הגרשיים ולקרוא לה "גלי צה"ל" כמו גם כל הסמלים וההתוויות המוכרים.

במקום חיילי החובה, יוקם בהדרגה מסלול שירות לאומי-אזרחי ייעודי לשידורי הביטחון. שירות לאומי במסגרת השידור הציבורי אינו מוצדק פחות ממטרות אחרות הקיימות כבר כעת במסגרת סל המטרות ואפיקי השירות הנוכחיים של השירות הלאומי, ומיועד לצעירים שהם זכאי שירות לאומי (ולא כדי לקבל פטור משירות צבאי לשם השתלבות בתחנה). מסלול זה ישמר את המאפיינים הייחודיים של התחנה - החינוכיות והקרבה לאוכלוסייה הצעירה. המסלול החדש יאפשר גיוון רחב יותר של אוכלוסיות, שכן לא יהיה כפוף למגבלות הגיוס הצבאי. העובדים האזרחיים הוותיקים יוכלו להמשיך בתפקידיהם במסגרת החדשה ולשמר את תנאיהם וייהנו מכלל היתרונות של עובדי התאגיד. בכירי העיתונאים והמגישים ישמרו על מעמדם ותפקידם, ויזכו אף לחיזוק מקצועי בשל השתלבותם במסגרת מקצועית רחבה יותר. תחנת גלגל"צ תשולב גם היא במערך שידורי התאגיד כתחנת תוכן מוסיקלי ייעודי. גם כיום מכוונת עצמה גלגל"צ להשתלבות תכנית ורעינית במסגרת הכללית של גלי צה"ל כזרוע תרבות ומוסיקה המשלימה את תמהיל התכנים הכולל של התחנה, דבר המבדיל אותה מתחנות מוסיקה אחרות המופעלות על ידי תאגיד השידור הישראלי וגם מתחנות מסחריות המופעלות על ידי הרדיו האזורי.

הפתרון נסמך על ההכרה שתאגיד השידור הישראלי מהווה המסגרת הטבעית והמתאימה ביותר לפעילותה של גלי צה"ל. מבחינה רגולטורית, הקשר כבר מבוסס - תאגיד השידור אחראי על פיקוח התכניות הלא-צבאיות של גלי צה"ל על פי סעיף 88 לחוק השידור הציבורי. המעבר יפתור את בעיית ניגוד העניינים הקיימת כיום. במקום שהשידור הציבורי יפקח על מתחרה ישיר, גלי צה"ל תהווה חלק אינטגרלי ממשפחת השידור הציבורי והדבר יאפשר שיתוף פעולה פורה במקום תחרות מזיקה. הדבר אף יאפשר לעשות שימוש בגלי צה"ל בבסיס ותשתית להכשרה עיתונאית ראויה, לתועלת כלל הפעילות של התאגיד.

המעבר יבטיח את המשך קיומו של הרעיון בדבר חשיבות תקשורת העוסקת באופן אינטנסיבי בסוגיות של צבא וביטחון, אבל באופן יציב ובטוח יותר. במקום החשש המתמיד מפני סגירה או הפרטה, הציבור יוכל להמשיך ליהנות מהתכנים האיכותיים והייחודיים של התחנה וכן מן האוצרות הארכיוניים שלה שינוהלו במסגרת התאגיד.

במקום תלות בסטטוס היחסים הארגוניים בין צה"ל ומשרד הביטחון ושל הגורמים הפוליטיים לבין התחנה ואנשיה, התחנה תהיה מוגנת על ידי חוק השידור הציבורי ונורמות המקצוע העיתונאי. כלל המאמצים הנרחבים שנעשו ביישום המלצות זמיר - הרחבת התוכן הצבאי, חיזוק שידורי השטח, פיתוח מיזמי התוכן הייחודיים - ימשיכו ויועמקו במסגרת החדשה. יתרה מכך, המסגרת החדשה תאפשר הרחבה והעמקה נוספת של הקשר עם עולם הביטחון, שכן הוא יתבסס על שיתוף פעולה רצוני ולא על כפיפות ארגונית.

מבחינה ארגונית, התחנה תוכל לתפקד בצורה יעילה ומקצועית יותר. היא תוכל לאמץ נהלים וסטנדרטים של השידור הציבורי, להטמיע שיטות עבודה מתקדמות ולהשתמש בכלי ניהול מודרניים. המעבר מההיררכיה הצבאית למבנה ניהולי אזרחי יאפשר גמישות רבה יותר, אפשרות גיוס כוח אדם איכותי מהשוק הפרטי ויכולת הסתגלות מהירה יותר לשינויים בשוק התקשורת המשתנה.

המעבר יביא יציבות ושקיפות תקציבית משום שתקציב התחנה יהווה חלק מתקציב תאגיד השידור הגלוי לביקורת ציבורית ופרלמנטרית ויאפשר אף את ריכוז, מיקוד וייעול עבודת גיוס החסויות וההכנסות האמורות. הדבר יאפשר דיון מושכל בהשקעה בתחנה במקום המצב הנוכחי שבו תקציבה חוסה בחלקו במסגרת תקציב הביטחון ואינו מפורסם, גם לא בהכרח בהיבטי הכנסות חסות ופרסום.